

พระประวัติ

มหาอำมาตย์โท พลตรี เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต (เจ้าหนานบุญทวงษ์ ณ ลำปาง)

เจ้าผู้ครองนครลำปาง องค์ที่ ๑๒

ป.ช.,ป.ม.,ท.จ.ว.,ร.ด.ม.(ผ),ร.จ.พ.,จ.ป.ร.๓,ว.ป.ร.๒

(๒ มกราคม ๒๔๔๐ - ๕ ตุลาคม ๒๔๖๕)

เรียบเรียงโดย นาย กรกช อินทร์พรหม^๑

เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต นามเดิม เจ้าหนานบุญทวงษ์ ราชบุตรในเจ้านรนนท์ไชยขวลิต (เจ้าน้อยทนนท์ไชย) เจ้าผู้ครองนครลำปางองค์ที่ ๑๑ และแม่เจ้าฟองแก้ว ราชสมภพเมื่อวันที่ ๖ แรม ๗ ค่ำเดือนยี่ (เดือน ๑๒ ใต้) ปีมะเส็ง จุลศักราช ๑๒๑๙ ตรงกับ พุทธศักราช ๒๔๐๐ ณ คุ่มหลวงกลางเวียงนครลำปาง

พุทธศักราช ๒๔๐๙

- อายุได้ ๑๑ ชันษา ทรงศึกษาตัวหนังสือไทยเหนือ ณ สำนักครูบาอภิไชย วัดเชียงมั่น นครลำปาง เรียนได้ ๔ ปี และเรียนภาษาไทยกลางที่ คุ่มหลวง เนื่องจากเวลานั้นไม่มีครูผู้สอน

พุทธศักราช ๒๔๑๗

- ได้ช่วยเจ้าราชบุตร คุ่มกองกำลังเมืองนครลำปาง ๖๐๐ คนเศษ ไปรักษาเขตแดนเมืองเชียงแสน เพื่อป้องกันไม่ให้เขี้ยวลูกกลามเข้ามาตั้งในเมืองเชียงแสนได้ กลับมานครลำปางเมื่อต้นปีพุทธศักราช ๒๔๑๘

พุทธศักราช ๒๔๒๓

- ได้ติดตามเจ้านรนนท์ไชยขวลิต (เจ้าบิดา) คุ่มกำลังคน ๕๐๐ คนเศษ นำราษฎร นครลำปางไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองเชียงแสน ซึ่งทิ้งร้างไว้นานแล้ว กลับถึงนครลำปางในปีเดียวกัน

^๑ ครู หมวดสั่งคมศึกษา แผนกวิชาสามัญสัมพันธ์ วิทยาลัยเทคนิคลำปาง, เรียบเรียงจาก วรพล วิชัยเชษฐาษฎร์ ,ประวัติ พลโทเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต เจ้าผู้ครองนครลำปาง ,บุญวาทย์ ที่ระลึกในวันครบรอบ ๖๐ ปี ๒๖ พ.ย. ๒๕๐๘

พุทธศักราช ๒๔๒๔

- เป็นหัวหน้าคุมพาหนะขบวนช้าง ๕๐ เชือก ไปรับเสด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต (กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา) ที่เมืองตาก แล้วตามเสด็จขึ้นมานครลำปาง

พุทธศักราช ๒๔๒๘

- ทรงเข้ารับราชการที่กระทรวงมหาดไทย เลขประจำตัวที่ ๓๕๔๗ เบี้ยหวัดปีละ ๓๐๐ บาท

วันที่ ๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๓๒

- เกิดกบฏพญาผาบ (พญาปราบสงคราม) ที่เชียงใหม่ ทรงช่วยกะเกณฑ์กำลังคน ๖๐๐ คน ไปช่วยปราบกบฏ
- ได้ลงไปกรุงเทพมหานคร เพื่อถวายต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง เครื่องราชบรรณาการ และเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กลับนครลำปาง ต้นพุทธศักราช ๒๔๓๓

วันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๓๓

- รับตำแหน่ง ที่ “เจ้าราชสัมพันธ์วงษ์”^๒ ถือศักดินา ๒,๐๐๐

พุทธศักราช ๒๔๓๕

- ได้ลงไปกรุงเทพมหานคร เพื่อถวายต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง เครื่องราชบรรณาการ และเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กลับนครลำปาง ต้นพุทธศักราช ๒๔๓๖
- ส่วนกลางมีการจัดข้าหลวงรักษาราชการที่เมืองล่อง ซึ่งขึ้นกับนครลำปาง จึงทรงจัดให้ขุนรักษันรา ไปเป็นข้าหลวงรักษาราชการเมืองล่อง ได้ชี้แจงอำนาจหน้าที่ให้พลเมืองเข้าใจ เพื่อสะดวกในราชการ

พุทธศักราช ๒๔๓๖

- ดำรงตำแหน่งเสนามหาดไทยและเสนาคลัง เบี้ยหวัดปีละ ๑,๒๐๐ บาท

๒๘ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๓๘

- รับตำแหน่ง ที่ “เจ้าอุปราช”^๓ ถือศักดินา ๕,๐๐๐
- รับราชการแทนเจ้าผู้ครองนคร ในเรื่องส่วนแบ่งค่าตอไม้
- ได้ลงไปกรุงเทพมหานคร เพื่อถวายต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง เครื่องราชบรรณาการ และเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กลับนครลำปาง ต้นพุทธศักราช ๒๔๓๙

๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๔๐

- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานสัญญาบัตร แก่เจ้าอุปราชบุญทวงษ์ เป็น “*เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต สามันตวิชีวิตประเทศราช บริสัยนารถทิพยจักราธิวงษ์ ดำรงโยนวิไคย อภัยรักษารักษ์ อุดมศักดิ์สัตยาธิวงค์ ลำปางคมหานคราธิปัตย์ เจ้านครลำปาง*”^๔ ถือศักดินา ๑๐,๐๐๐
- ได้ลงไปเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินนิวติพระนครหลังจากที่เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ ๑

^๒ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง, เล่ม ๗, ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๓, หน้า ๒๑

^๓ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง, เล่ม ๑๒, ตอนที่ ๕๐, ๑๓ มีนาคม ร.ศ.๑๑๔, หน้า ๔๙๑

^๔ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานหิริบัตรแลสัญญาบัตร, เล่ม ๑๔, ตอนที่ ๔๑, ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๐, หน้า ๗๐๑

เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๔๐ และเพื่อถวายต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง เครื่องราชบรรณาการ กลับนครลำปาง ต้นพุทธศักราช ๒๔๔๑

๑๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๔๑

- ฝ่าฯ รับเสด็จพระเจ้าอนงยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ (พระยศในขณะนั้น) ในโอกาสที่เสด็จตรวจราชการหัวเมืองฝ่ายเหนือที่นครลำปาง และตามส่งเสด็จถึงเชียงใหม่ และกลับนครลำปางในปีเดียวกัน

พุทธศักราช ๒๔๔๒

- จัดการต้อนรับ พระยาศรีสหเทพ (เส็ง วิริยศิริ) ราชปลัดทูลฉลอง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ในโอกาสที่เดินทางมาตรวจราชการมณฑลพายัพ เจ้าคุณได้ยอมให้จัดการปกครองบ้านเมืองตามวิธีใหม่โดยความยินดี

พุทธศักราช ๒๔๔๓

- ได้ลงไปเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ที่กรุงเทพมหานคร และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ถวายบังคมทูลลา กลับนครลำปาง เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๑๙ (พุทธศักราช ๒๔๔๒) ^๕

พุทธศักราช ๒๔๔๔

- ได้ลงไปเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสมณฑลพิษณุโลกและเมืองอุดรดิตถ์ หนึ่งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกชั้นที่ ๒ ชื่อ จุลวรรณาภรณ์
- ได้รวมอำเภอมแม่ใจ ดอกคำใต้ พะเยา เมืองงาว ขึ้นเป็นบริเวณพะเยา มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งหลวงศรีสมรรถการ (เสริม เกตุถาวร) เป็นข้าหลวงประจำบริเวณ เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตทรงนำหลวงศรีสมรรถการขึ้นไปพะเยา ชี้แจงอำนาจหน้าที่ข้าหลวงให้นายอำเภอกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เข้าใจเพื่อสะดวกในราชการ แล้วเดินทางกลับนครลำปาง

พุทธศักราช ๒๔๔๕

- เกิดเหตุการณ์วิวาทก่อกองจลาจลในมณฑลพายัพ พวกเขี้ยวได้ยกกองกำลังเข้านครลำปาง เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตทรงวางแผนและป้องกันบ้านเมืองและต่อสู้กับเขี้ยวอย่างแข็งขัน โดยร่วมมือกับทางรัฐบาล เจ้านาย และข้าราชการ ทรงออกเงินส่วนตัวให้แก่ผู้ที่ตัดศีรษะเขี้ยวได้ ศีรษะละ ๓๐๐ บาท มีคนตัดถวาย ๒๑ ศีรษะ รวม เป็นเงิน ๖,๓๐๐ บาท อีกทั้งทรงจ่ายเสบียงอาหารเลี้ยงกำลังคนและทหารที่เกณฑ์เข้ามา ปลายปีเดียวกันพวกเขี้ยวยกกำลังตีเมืองพะเยาอีกได้ให้เจ้าราชบุตร (เจ้าเทพวงษ์ น้อยหมู ณ ลำปาง) เจ้าน้อยแก้วเมืองพรวน คุ่มกำลังไปช่วยป้องกันด้วย
- ปลายปี รับเสด็จ พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ (พระยศในขณะนั้น) และต้อนรับพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ (เชย กัลยาณมิตร) ข้าหลวงเทศาภิบาลที่เมืองแพร่ ได้ตามเสด็จมานครลำปางด้วย

^๕ ราชกิจจานุเบกษา, ข้าราชการกราบถวายบังคมลา, เล่ม ๑๗, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๑๑๙, หน้า๖๕๓

พุทธศักราช ๒๔๔๖

- รับพระราชทานเงินเดือนตำแหน่งเจ้าผู้ครองนคร ๑๕,๐๐๐ บาท
- ลงไปกรุงเทพมหานคร เพื่อถวายต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง เครื่องราชบรรณาการ และเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กลับนครลำปาง ต้นพุทธศักราช ๒๔๔๗

พุทธศักราช ๒๔๔๗

- รับเสด็จพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช (พระยศในขณะนั้น) เสด็จตรวจราชการทหารมณฑลพายัพ

พุทธศักราช ๒๔๔๘

- อายุ ๔๗ ชันษา กราบทูลอัญเชิญเสด็จ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช (พระยศในขณะนั้น) เสด็จทรงเปิด “สะพานรัชฎาภิเศก” เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๔๘^๖

พุทธศักราช ๒๔๔๘

- เข้าเฝ้ารับเสด็จ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (รัชกาลที่ ๖) เสด็จ ประพาสมณฑลพายัพและนครลำปาง การนี้เจ้าบุญวาทย์ได้ประดับตกแต่งพลับพลาถนนหนทาง ตั้งแต่เมืองต้าจนถึงคุ้มหลวง ได้ไปเข้าเฝ้าและกราบทูลอัญเชิญเสด็จเข้านครลำปาง เมื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่นครลำปางเรียบร้อยแล้ว เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต ทรงแต่งตั้งให้เจ้าราชสัมพันธ์วงษ์ (เจ้าทิพจักร) เจ้าแก้วเมืองพรวน คุมพาทนะข้างม้าส่งเสด็จถึงเชียงใหม่ สมเด็จพระราชทานพระรูปพร้อมลายพระหัตถ์เป็นที่ระลึกด้วย
- ๒๗ มีนาคม ๒๔๔๘ เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต ได้มีศุภอักษรกราบทูลว่า ข้างพัง ชื่อ กองคำ ที่เลี้ยงไว้บ้านทุ่งฝ้าย ตกถูกเป็นข้างพลาย เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตทอดเนตรว่าเป็นข้างที่มีลักษณะดีจึงนำความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท จึงทรงให้มีการตรวจสอบ เมื่อพบว่าเป็นจริงจึงมีพระบรมราชโองการให้นำข้างเชือกนี้ลงมาที่กรุงเทพฯ ได้มีการฉลองสมโภช สถาปนา และพระราชทานนามข้างเชือกนี้ว่า “พระเสวตรอุดมวารณ บรมคชาธารประเสริฐศักดิ์ ศุภเนตรนัชโคระวรรณ โลมพรรณเลื่อมประภัสร ความกัญชรดิลกชาติ พงษ์กมลาศน์รังสฤษฎี อุดลยฤทธิ์เดชาติเรกพาทนะเอกอิศราธิบดีนทร์ ปริมินทร์มหาราชอิราษ ประภาศเกษตรสิทธิสถาพร เฉลิมพระนครรัตนโกสินทร์พิศาล มโหฬารวิบุลย์ลักษณะเลิศฟ้า” เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๔๘ และพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๑ ชื่อ มหาวราภรณ์ (ประถมาภรณ์ช้างเผือก) กับนาฬิกาทองคำมีพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. ลงยา ๑ เรือน แก่เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต^๗
- หม่อมเมฆ ณ ลำปาง ภรรยาผู้หนึ่งของเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตได้ให้สูติกาลบุตรชายคนแรกของท่าน โดยเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต ได้ทรงประทานนามว่า “บุญसारเสวตร”^๘

^๖ สะพานรัชฎาภิเศก "ประวัติการก่อตั้ง". สืบค้นจาก <http://www.lampang.go.th/travel/webbp/page/page๑๓.html> สืบค้น

เมื่อ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

^๗ ราชกิจจานุเบกษา, การสมโภชข้างพลายสำคัญ, เล่ม ๒๓, ๑๗ มีนาคม ๑๒๕, หน้า ๑๒๕๑

^๘ พายาทเจ้าหลวงบุญวาทย์วงษ์มานิต : เจ้าบุญสารเสวต ณ ลำปาง, ลำปางเมื่อห้วงศตวรรษหนึ่ง, หน้า ๑๘๙

๑๒ มีนาคม ๒๔๔๙

- รับพระราชทาน สัญญาบัตร นายทหาร ชั้น “พันเอก”^๙

๒๗ มีนาคม ๒๔๕๐

- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสยุโรปครั้งที่ ๒ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ตามเสด็จที่ท่าราชวรดิฐ ส่งเสด็จถึงเมืองสมุทรปราการ ได้รับพระราชทานพระบรมฉายาลักษณ์พร้อมพระปรมาภิไธย
- ๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๕๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินนิวัติพระนครหลังจากที่ทรงเสด็จประพาสยุโรป โดยสวัสดิภาพ เ้าบุญวาทยวงษ์มานิตได้นำขบวนแห่จากนครลำปางไปรับเสด็จ กลับนครลำปางปีเดียวกัน

พฤศจิกายน ๒๔๕๓

- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จสวรรคตด้วยโรคพระวัณกะ(ไต) พิกการ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๓ รวมพระชนมพรรษา ๕๘ พรรษา เ้าบุญวาทยวงษ์มานิตเดินทางถึงกรุงเทพฯ ได้เข้าถวายบังคมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ และ ถวายบังคมสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ การนี้เ้าบุญวาทยวงษ์มานิตได้นิมนต์พระสงฆ์ ๒๐ รูป สดับปกรณ์ และเทศนา ๑ กัณฑ์ ที่หน้าพระบรมศพพร้อมอุทิศพระราชกุศลถวาย สมควรแก่เวลาได้กราบถวายบังคมลากลับนครลำปาง

พุทธศักราช ๒๔๕๔

- ร่วมงานถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ โดยได้ถวายดอกไม้เงิน ๑ ดอกไม้ทอง ๑ ที่พระบรมศพ และเข้าเฝ้าฯสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ กราบบังคมทูลลากลับนครลำปาง
- ๑ กรกฎาคม ๒๔๕๔ เป็นสมาชิกสำรองกองร้อยที่ ๕ อัครยาน นครลำปาง มณฑลพายัพ
- ๒๐ สิงหาคม ๒๔๕๔ รับพระราชทาน ยศข้าราชการพลเรือน ชั้น “มหาอำมาตย์โท”^{๑๐}
- ๒๕ สิงหาคม ๒๔๕๔ เป็นสมาชิกสามัญ กองร้อยที่ ๕ อัครยาน นครลำปาง มณฑลพายัพ
- ๒๕ สิงหาคม ๒๔๕๔ เป็น “นายหมู่เอก” กองร้อยที่ ๕ อัครยาน นครลำปาง มณฑลพายัพ
- ๓ ตุลาคม ๒๔๕๔ เข้าเป็นสมาชิกเสือป่า เลขประจำตัว ๒๒๓๖
- ๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๔ เป็น “ผู้บังคับกอง” กองร้อยที่ ๕ อัครยาน นครลำปาง มณฑลพายัพ
- ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๕๔ เดินทางมายังกรุงเทพฯ และวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์^{๑๑} และกราบถวายบังคมทูลลากลับนครลำปางปลายปีเดียวกัน

^๙ ราชกิจจานุเบกษา,พระราชทานสัญญาบัตรทหารบก, เล่ม ๒๓, ๒๔ มีนาคม ๑๒๕, หน้า ๑๓๑๗

^{๑๐} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานยศ แก่ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย,เล่ม ๒๘, ๒๐ พฤศจิกายน ๑๓๐, หน้า ๑๐๐๐

^{๑๑} ราชกิจจานุเบกษา, ข้าราชการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท, เล่ม ๒๘, ๒๖ พฤศจิกายน ๑๓๐, หน้า ๑๘๘๑

๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

- รับพระราชทาน สัญญาบัตร นายทหาร ชั้น “พลตรี”

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖

- อายุได้ ๕๕ ชันษา เป็น “นายกองตรี” กองร้อยที่ ๕ อัครยาน เมืองนครลำปาง มณฑลพายัพ

๒ มกราคม ๒๕๕๘

- อายุได้ ๕๘ ชันษา รับพระราชทานยศราชองครักษ์พิเศษ^{๑๒}

๒๓ กันยายน ๒๕๖๑

- อายุได้ ๖๑ ชันษา เป็น “นายกองโท” กรมราบที่ ๒ เมืองนครลำปาง มณฑลพายัพ

พฤษภาคม ที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕

- ถึงแก่อสัญกรรมด้วยโรคหัวใจใน เวลา ๐๘.๐๕ นาฬิกา สิริชนมายุรวม ๖๔ ปี ณ คุ่มหลวงนครลำปาง^{๑๓}

พุทธศักราช ๒๕๗๐

- วันอังคาร ที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๗๐ เวลาเย็นเจ้าพนักงานจัดตั้งบริเวณพิธีและอัญเชิญโกศ ขึ้นประดิษฐาน ณ ห้องรับแขกบนคุ่มหลวง ปักฉัตรเบญจา ภูเขาโยง เป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงบำเพ็ญกุศล จนถึงวันพุธ ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๗๐
- วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๗๐ เจ้าพนักงานเตรียมฐานสำหรับฌาปนกิจพร้อมประดับจิตกาธานด้วยดอกไม้สด ณ เมรุชั่วคราวหน้าสโมสรเสื่อป่า เวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา ได้อัญเชิญพระศพออกจากคุ่มหลวงเข้าริ้วกระบวนอิสริยยศ แห่ไปยังที่ตั้งเมรุ เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา คณะสงฆ์การกรมการจัดการพระศพ เจ้านายบุตรหลาน และข้าราชการรับฟังการอ่านกระแสพระบรมราชโองการ จบแล้ว มหาอำมาตย์โท พระยาราชนกุลฯข้าหลวงพิเศษ เป็นผู้แทนพระองค์ทอดผ้าไตรกับผ้าขาวพับพระราชทานสดับปกรณ์ จากนั้นได้หันหน้าไปทางทิศใต้ (ทางกรุงเทพฯ) กราบถวายบังคมและอัญเชิญเครื่องขมาไปที่ตั้งพระศพ เสร็จแล้วจึงพระราชทานเพลิง ต่อจากนั้นเจ้านายบุตรหลานพร้อมข้าราชการและชาวต่างประเทศ ได้ประชุมเพลิงต่อไป
- วันศุกร์ ที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๗๐ เวลาเช้า มีการเดินสามบาทและเก็บพระอัฐิ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา มีการอัญเชิญพระอัฐิและพระอังคารไปบรรจุ ณ อนุสาวรีย์ วัดพระบาท นครลำปาง ^{๑๔}

^{๑๒} ราชกิจจานุเบกษา, ตั้งราชองครักษ์พิเศษ, เล่ม ๓๒, ๙ มกราคม ๒๕๕๘, หน้า ๒๕๓๑

^{๑๓} เอกสาร หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ม.๒๗/๑๓ เรื่องเจ้าลาวป่วยในมณฑลพายัพ (๑ ส.ค.-๕ ต.ค.๖๕)

^{๑๔} เอกสาร หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ว๕๔/๑๓ ม.ร๗ ว/๓ เรื่องการศพการเมรุเจ้าลาว (๔ ก.พ. ๒๕๖๙-๓๑ มี.ค.๒๕๗๔)

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (แพ ติสฺสเทโว) วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

บัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานพระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (แพ ติสฺสเทโว) วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ได้มีมติมอบให้คณะกรรมการอำนวยการจัดงานพระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (แพ ติสฺสเทโว) วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร เป็นผู้จัดทำบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (แพ ติสฺสเทโว) วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ดังแสดงต่อไปนี้

รายการ	จำนวนเงิน		รวมเงิน	หมายเหตุ	รายการ	จำนวนเงิน		รวมเงิน	หมายเหตุ
	บาท	สต.				บาท	สต.		
กรมพระคลังมหาสมบัติ					จ่ายให้สำนักงานพระรัตนโกสินทร์เพื่อสิ่งของต่าง ๆ				
อิมตย์เอก พระยาโอรสธรรมาภิกขุ	๕๐	-			จ่ายให้สมเด็จพระราชาคณะสงฆ์เพื่อสิ่งของต่าง ๆ				
ผู้ถือออกเงินต่ำกว่า ๕๐ บาท ๑ ราย	๑๐	-	๖๐		ค่าบุตรไทยรวมด้วยกระดาดศอกินวี	๓๒๐		๓๒๖	
นิตยสารเศรษฐศาสตร์รายสัปดาห์					ค่าที่บดองในสิ่งของสำหรับบรรลัจจุของต่าง ๆ	๑๖			
ผู้ถือออกเงินต่ำกว่า ๕๐ บาท ๓๓ ราย			๕๖						
มณฑลภูเก็ต				๒๐					
ค่าขายตัวลวดเตอร์ราชของจังหวัดระนอง				๑,๕๕๕					
ผู้ถือออกเงินต่ำกว่า ๕๐ บาท ๕๐๑๑ ราย			๔๕๓๖	๕๓					
มณฑลพิษณุโลก									
ผู้ถือออกเงินต่ำกว่า ๕๐ บาท ๕๐๑๑ ราย									
มณฑลนครราชสีมา									
มหาอำมาตย์โท เจ้าคุณของสงขลานครินทร์	๒๐๐	-			รวมเงินจ่ายเดือน				
มหาเสวกตรี พระยาศรีสุริยราชสงคราม	๑๐๐	-			รวมเงินที่จ่ายไปแล้ว				
นายพันตำรวจตรี หลวงแสงสงคราม	๕๐	-			เงินคงเหลือ				
รองอิมตย์เอก พระภักวีรัตน์	๕๐	-			รวมเงิน				
รองอิมตย์โท หลวงสงขลนสาร	๕๐	-							
ผู้ถือออกเงินต่ำกว่า ๕๐ บาท ๑๕๕ ราย	๑,๐๐๕	-	๑,๕๕๕						
				๑๓					
				๖๑					
				๖๑					
				๒๕,๒๓๕					
				๓๕					
รวมเงินที่รับในเดือน									
รวมเงินที่รับในเดือนก่อนยกมา									
รวมทั้งสิ้น									

หอรัษฎากรพิพัฒน์

แจ้งความเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๒

(ลงพระนาม) กิติยากร

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ราชกรณียกย่องจังหวัดลำปาง

พุทธศักราช ๒๔๕๒ ทรงสร้างศาลากลางเพื่อเป็นศูนย์ราชการ

“ได้ออกเงินส่วนตัวซื้อขอนไม้สัก ๒๐๐ ตัน ราคา ๑๐ บาท ถวายเป็นของรัฐบาลสำหรับก่อสร้างสนามหลวงเมืองนครลำปาง” ใบบอกกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๒/๑๘๔๒ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ศก ๑๒๘ ได้รับศุภอักษร ที่ ๘/๑๑๕๕๑

พุทธศักราช ๒๔๕๔ ทรงสร้างโรงพยาบาลสำหรับกองทหารนครลำปาง

“...นายพันเอก เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต เจ้าผู้ครองนครลำปาง ได้ออกเงินสร้างโรงพยาบาลสำหรับกองทหารเมืองนคร ๑ หลัง ๗ ห้องมีมุขกว้าง ๕ วายาว ๑๗ วาศอก สูงจากดินถึงพื้น ๓ ศอกคืบ ทั่วไปแลพื้น ฝาเพดานทำด้วยไม้สักข้างไม้กระยาเลยข้าง มุงกระเบื้อง เสาไม้แก่น สิ้นเงิน ๑๑,๒๘๔ บาท ได้มอบให้กองทหารเมืองนครลำปางใช้ในราชการทหารตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม ร.ศ.๑๓๐ และ นายพันเอกเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตขอพระราชทานถวายพระราชกุศล...”^{๑๕}

พุทธศักราช ๒๔๕๗ ทรงบริจาคที่ดินและทรัพย์ก่อตั้งสถานีตำรวจภูธร เมืองลำปาง

ปีพุทธศักราช ๒๔๕๗ เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตทรงบริจาคที่ดิน บริเวณวัดเชียงมั่นร้าง เพื่อสร้างเป็นอาคารสำนักงานสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดขึ้นทะเบียนบัญชีราชพัสดุเพื่อใช้ประโยชน์ ในราชการตำรวจเรียบร้อยแล้ว ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ ๓ ถ.บุญวาทย์ ต.หัวเวียง อ.เมือง จ.ลำปาง ทะเบียน เลขที่ ลป. ๖๑ เนื้อที่ ๓ ไร่ ๒ งาน ๓๗ ตารางวา แต่เดิมที่เริ่มก่อสร้างเป็นอาคารที่ทำการได้ก่อสร้างเป็นอาคารไม้ ๒ ชั้นใต้ถุนคอนกรีต ส่วนชั้น ๒ ได้สร้างห้องกักขังผู้ต้องหาและห้องสืบเบาะ ในสมัยนั้นจำนวนกำลังพลที่ได้รับการจัดสรรมาบรรจุมีกำลังน้อยมาก ต่อมาปี พ.ศ.๒๔๖๓ พระสวามีท่านไตรภพ (มัททนาย มุสิกลักษณ์) เป็นผู้บังคับกองร้อย ได้จัดสายตรวจเดินเท้าและสายตรวจรถจักรยานยนต์เป็นหลักในการตรวจความสงบสุขของประชาชน ในบริเวณที่ทำการได้สร้างบ้านพักของผู้บังคับกองร้อยจำนวน ๑ หลัง และอาคารห้องแถวของชั้นประทวน จำนวน ๑ หลัง สำหรับนายสิบตำรวจและพลตำรวจ^{๑๖}

^{๑๕} ราชกิจจานุเบกษา,แจ้งความกล้าใหม่ เรื่องสร้างโรงพยาบาล, เล่ม ๒๙ , วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๑๓๑, หน้า ๗๐๒

^{๑๖} สถานีตำรวจภูธรเมืองลำปาง. "ประวัติการก่อตั้ง". สืบค้นจาก

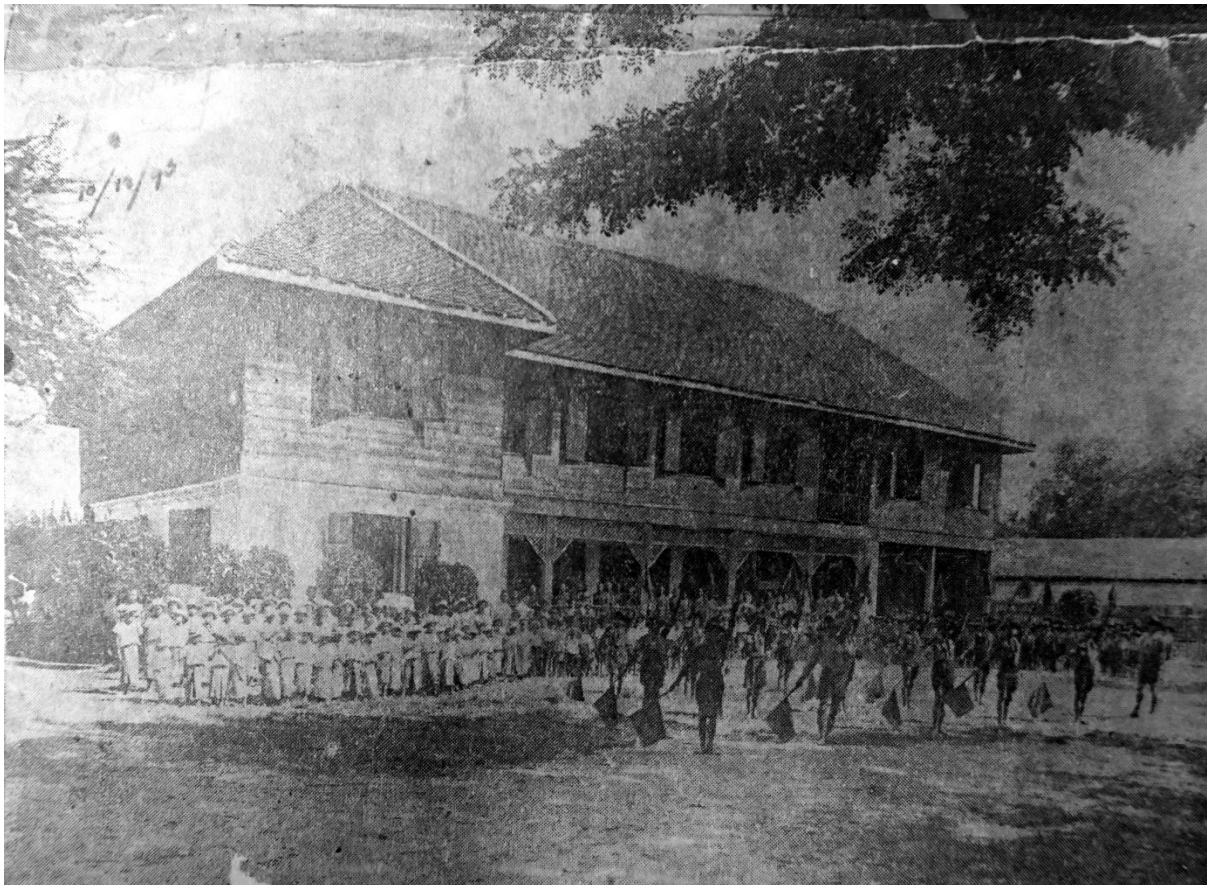
<http://www.muanglampangpolice.com/index.php?lay=show&ac=article&id=๕๓๘๙๔๔๑๒๘> สืบค้นเมื่อ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ทรงสร้างโรงเรียนเพื่อเป็นที่ศึกษาของกุลบุตรกุลธิดาชาวนครลำปาง

โรงเรียนบุญทวงศ์อนุกุล

“เค้านามหลวงมีใบบอกมา ๒ ฉบับ ฉบับแรกเลขที่ ๔๒/๕๕๒๘ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ร.ศ. ๑๓๐ ความว่าเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตเจ้าผู้ครองนครลำปาง ตั้งโรงเรียนขึ้นในคุ้มของเจ้าผู้ครองนครด้วยทุนของเจ้าผู้ครองนครเอง และเปิดสอนแล้วตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๙ กับจัดโต๊ะเก้าอี้เครื่องใช้สำหรับโรงเรียนให้พร้อมด้วย แลออกเงินให้เป็นเงินเดือนครู ๒ คน คนหนึ่งเดือนละ ๒๐ บาทอีกคน ๑๐ บาท มีนักเรียนชาย ๓๕ คน นักเรียนหญิง ๗ คน แลถ้าต่อไปถ้ามีนักเรียนมากขึ้นเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตจะหาครูเพิ่มเติมขึ้นใหม่อีก การโรงเรียนเจริญขึ้นเป็นลำดับมาจนบัดนี้”^{๑๗}

เมื่อสถานที่เดิมคับแคบจึงย้ายออกมาที่โต๊ะบิลเลียดและโรงจอดรถหลวงข้างวัดกลาง (บุญยืน) บนพื้นที่ ๑๑๑ ตารางวา ซึ่งเป็นสถานที่ปัจจุบัน จากนั้นก็ได้ใช้ชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนบุญทวงศ์อนุกุล” ตามนามเดิมของเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต^{๑๘} ปัจจุบันคือ โรงเรียนเทศบาล ๓ (บุญทวงศ์อนุกุล)

โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยสมัยอยู่ที่ท่ากิมเซ่งหลีในกำแพงเมืองลำปาง
(ที่มา : โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

^{๑๗} วารสารอนุสรณ์ ๖๐ ปีโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ๒๖ พ.ย. ๐๘, หน้า ๑๕

^{๑๘} เอกสารอัดสำเนาหลายมือ, ประวัติของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บุญทวงศ์อนุกุล), หน้า ๑

โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตได้ย้ายโรงเรียนที่วัดแสงเมืองมา มาที่หน้าคุ้มหลวง ต่อมาก็คับแคบเกินไปจึงได้ขอซื้อที่ดินจากราชบุตรเขยคือ เจ้าไชยวรเชษฐ (เจ้าเลิศ ธรรมยศ) ที่ห้างกิมเซ่งหลี (ปัจจุบันคือที่ตั้งของโรงแรมอรุณศักดิ์) บ้านน้ำล้อม อำเภอเมืองลำปาง ประจวบกับสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (รัชกาลที่ ๖) เสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือ เจ้าบุญวาทย์ก็ได้กราบทูลอัญเชิญเสด็จ มายังนครลำปาง และกราบทูลอัญเชิญเสด็จ เป็นองค์ประธานเปิดโรงเรียนในสถานที่แห่งนี้ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๔๘ ทรงพระราชทานนามว่า “โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย” ตามนามของเจ้าผู้ครองนคร และสอดคล้องกับพระราชนิพนธ์ที่ทรงใช้พระนามแฝง “หนานแก้วเมืองบุรพ์” พระราชนิพนธ์ไว้ ดังนี้

“วันที่ชาวทกนั้น	เสด็จไป
ทรงเปิดโรงเรียนไทย	ฤกษ์เช้า
บุญวาทวิทยาลัย	ชานชื่อ ประทาน
เป็นเกียรติยศแด่เจ้า	ปกแคว้นลำปาง” ^{๑๙}

ทรงริเริ่มในการสร้างสนามบินนครลำปาง

“...เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตได้นำช่างมาชักลาก ปรับที่เนื่องจากตรงนี้มีต้นไผ่และตอไม้อยู่มาก แต่ก็ถึงแก่พิราลัยไปก่อน...”^{๒๐}

ทรงบูรณปฏิสังขรณ์วัดบุญวาทย์บำรุง (วัดบุญวาทย์วิหาร)

“ด้วยเค้านามหลวงเมืองนครลำปางมีใบบอกมาว่า เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เจ้าผู้ครองเมืองนครลำปาง บริจาคทรัพย์ส่วนตัวสร้างวิหารวัดหลวงบุญวาทย์บำรุงหลังหนึ่ง กว้าง ๖ วา ๓ ศอกเศษ ยาว ๑๘ วา ๑ ศอกเศษ และทำกำแพงรอบวัดสิ้นเงิน ๔๑,๒๐๐ บาท ผู้สร้างเห็นว่าอุโบสถเก่าคับแคบครั้งนั้นจะสร้างขึ้นใหม่อีกสถานที่ใหม่ก็ไม่พอ จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเขตร์วิสุงคามสีมาในที่พระวิหารเป็นอุโบสถใหม่ และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ได้ทำการถอนพัทธสีมาอุโบสถเก่าและผูกพัทธสีมาอุโบสถใหม่เสร็จแล้วสิ้นเงิน ๒๑,๓๒๖ บาท รวมทั้งสิ้นเงิน ๖๒,๕๒๖ บาท เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตขอพระราชทานถวายพระกุศล...”^{๒๑}

^{๑๙} วารสารอนุสรณ์ ๖๐ ปีโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ๒๖ พ.ย. ๐๘, หน้า ๑๔-๑๕

^{๒๐} ราชกิจจานุเบกษา, เรื่องสนามบินจังหวัดลำปาง, เล่ม ๔๐, วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๖, หน้า ๒๕๒๐

^{๒๑} ราชกิจจานุเบกษา, ปฏิสังขรณ์และสร้างถาวรวัตถุวัดหลวงบุญวาทย์บำรุง, เล่มที่ ๓๒, วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๔๕๘, หน้า ๑๓๖๙

ทรงถวายวัดบุญวาทย์บำรุงเป็นวัดบุญวาทย์วิหารและเป็นพระอารามหลวงแห่งแรกของนครลำปาง
เมื่อ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๕๘

“ด้วยเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เจ้าผู้ครองนครลำปางได้บริจาคทรัพย์สร้างวิหาร ที่วัดหลวงบุญวาทย์
บำรุงแล้วเสร็จจึงขอพระราชทานถวายวัดหลวงบุญวาทย์บำรุงเป็นวัดหลวง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระ
ยาวชิรญาณวโรรส พระมหาสมณะทรงพระดำริที่ว่า ควรจะแก้อื้อเป็น วัดบุญวาทย์วิหาร กระทรวงธรรมการได้
นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาททรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯรับไว้ในหัวเมืองชนิด
สามัญ และโปรดเกล้าฯให้เปลี่ยนนามใหม่เป็น “วัดบุญวาทย์วิหาร” ”^{๒๒}

ทรงส่งเสริมนาฏศิลป์แบบใหม่(ราชสำนักสยาม)

เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตเป็นเจ้านายองค์แรก ๆ ที่นำ
ศิลปะการแสดงละครจากราชสำนักสยามแห่งกรุงรัตนโกสินทร์
เข้าสู่แผ่นดินล้านนา (นครลำปาง) โดยทรงฝึกหัดการแสดงโดย
การเป็นตัวแสดงด้วย^{๒๓} อีกทั้งยังทรงโปรดให้นางลูกอินทร์ คม
สัน (มารदानายน้อย คมสัน) ซึ่งเป็นคนกรุงเทพฯ เข้ามาเป็น
ครูสอนร้องรำให้กับบรรดาหม่อมในองค์ท่าน^{๒๔} เช่น นางสาว
บุญหลง กาวิน (ธิดาแม่นายชันคำ ช่างทอขึ้นถวายให้กับแม่เจ้า
เมืองขึ้นราชเทวี) ที่ได้เข้ามาในคุ้มหลวงพร้อมกับมารดา โดย
ผ่านการคัดเลือกให้เป็นตัวเอก (ตัวพระ) และได้ตัดผมสั้น เพื่อ
รับบทเป็น อิเหนา ในบทละครอิเหนา ต่อมานางสาวบุญหลง
ได้ถวายตัวรับใช้กับเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต และทรงกรุณา
เปลี่ยนชื่อให้เป็นหม่อมวาทย์ในเวลาต่อมา^{๒๕}

เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตได้ทรงฝึกสอนพร้อมกับราช
นัดดา(หลาน) คือ เจ้าสร้อยแก้ว ณ ลำปาง (ธิดาเจ้าราชบุตรแก้ว
เมืองพรวนและเจ้าหญิงศรีนวล ณ ลำปาง) ณ ราชสำนักสยาม
โดย เจ้าหลวงทรงแสดงเป็น พระอินทร์ และเจ้าสร้อยแก้วแสดง
เป็นพราหมณ์ ^{๒๖} เมื่อเดินทางกลับนครลำปางก็จัดให้บรรดาหม่อม
และข้าราชการบริพารหัดไซ้ โดยให้มีเจ้าหลวงเป็นองค์กำกับ ควบคุม

เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตแต่งองค์เป็นไซ้
พระอินทร์ คู่กับ เจ้าสร้อยแก้ว ณ ลำปางที่แต่งตัวเป็น
พราหมณ์ ในงานแฟนซีรับเสด็จฯ จอมพล สมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุ
พันธุวัชรเดชม (พระยศในขณะนั้น) จเรทหารทั่วไป ที่
เสด็จตรวจราชการมณฑลพายัพ ณ คุ้มเจ้าอุปราช นคร
เชียงใหม่ ปีพุทธศักราช ๒๔๕๙

^{๒๒} ราชกิจจานุเบกษา,แจ้งความธรรมการ แผนกสังฆการี เรื่องถวายวัดบุญวาทย์วิหารเป็นวัดหลวง, เล่มที่ ๓๒ ,วันที่ ๑๗
ตุลาคม ๒๔๕๘, หน้า ๑๖๔๘

^{๒๓} สมชาย นพเจริญกุล,พ่อเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เอกบุรุษแห่งเมืองนครลำปาง, หน้า ๑๒๘

^{๒๔} อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายน้อย คมสัน, ๑๖ มิถุนายน ๒๕๒๓, ณ วัดเกาะวาลุการาม, หน้า ๑

^{๒๕} อนุสรณ์งานฌาปนกิจศพ ครูบุญปิ่น โชติทะกุล (เจ้าบุษบาร ณ ลำปาง), ๒๕๓๗, ณ สุสานไตรลักษณ์ประตูม้า, หน้า ๑

^{๒๖} สมชาย นพเจริญกุล,พ่อเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เอกบุรุษแห่งเมืองนครลำปาง, หน้า ๑๓๗

ทั้งหมด^{๒๗} ใน คຸ່ມหลวงมีการจัดตั้งโรงละครคຸ່มหลวงอยู่ทางขวามือของคຸ່ม ติดกับรั้วบ้านพักพระยาราชวลัย การ (บุญกันตะบุตร) มีลักษณะยกพื้นสูงเล่นระดับ เปิดโล่ง หลังคาจั่ว เพื่อให้เป็นที่ซ้อม และแสดงละคร^{๒๘ ๒๙} สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตชอบการโขน คือการที่ท่านแต่งองค์เป็นโขนพระอินทร์ คู่กับ เจ้าสร้อยแก้ว ณ ลำปางที่แต่งตัวเป็นพราหมณ์ ในงานแฟนซีรับเสด็จฯ จอมพลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช (พระยศในขณะนั้น) จเรทหารทั่วไป ที่เสด็จตรวจราชการมณฑลพายัพ ณ คຸ່มเจ้าอุปราช นครเชียงใหม่ ปีพุทธศักราช ๒๔๕๙

ทรงส่งเสริมวงดนตรีไทยในนครลำปาง

เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตได้ลงไปเข้าเฝ้าฯ พระพุทธเจ้าหลวงในโอกาสต่าง ๆ อยู่เนือง ๆ ในแต่ละครั้งใช้เวลา ๓-๕ เดือน แล้วกลับนครลำปาง ในระหว่างนี้จึงมีโอกาสสัมผัสและชื่นชมความศิวิไลซ์ของเมืองหลวง หนึ่งในนั้นคือความบันเทิงจากเสียงมโหรีปี่พาทย์ของสำนักวังต่าง ๆ เช่น วังบางขุนพรหม วังเทเวศร์ ซึ่งมักประชันแข่งกันเสมอ เจ้าหลวงมีแนวคิดจะนำมาเผยแพร่ที่คຸ່มหลวง โดยนำครูที่กรุงเทพฯ ขึ้นมาหัดให้กับข้าราชการบริพารเพื่อใช้ในงานสโมสร และรับเสด็จฯ พระบรมวงศานุวงศ์ แห่งพระราชวงศ์จักรี^{๓๐} จนแพร่ออกไปตามคຸ່มเจ้านายบรรดาศักดิ์ต่าง ๆ ในนครลำปาง เช่น คຸ່มเจ้าอุปราชทิพจักร ณ ลำปาง เป็นต้น อีกทั้งยังทรงให้บรรดาม่อมหัดเล่นเครื่องดนตรีแบบกรุงเทพฯ เช่น หม่อมผัน ทรงให้หัดเป่าขลุ่ย และ หม่อมจ้อน แห่งบ้านปงวังนครลำปาง ทรงหัดให้เล่นจะเข้ และโปรดให้ตีตบถายในยามบรรทมอีกด้วย^{๓๑}

วงปี่พาทย์มโหรี ของคຸ່มเจ้าอุปราชทิพจักร ณ ลำปาง (ปัจจุบันคือที่ว่าการอำเภอเมืองลำปาง)
ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

^{๒๗} สมชาย นพเจริญกุล,พ่อเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต เอกบุรุษแห่งเมืองนครลำปาง, หน้า ๑๓๗

^{๒๘} สัมภาษณ์,นายบุญศรี วรรณศรี, อายุ ๘๗ ปี, บ้านท่ามะโอ ต.เวียงเหนือ อ.เมือง จ.ลำปาง, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

^{๒๙} ปัจจุบันหรือแล้ว เป็นสำนักงานที่ดิน จังหวัดลำปาง

^{๓๐} สมชาย นพเจริญกุล,พ่อเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต เอกบุรุษแห่งเมืองนครลำปาง, หน้า ๑๓๓

^{๓๑} สัมภาษณ์,เจ้าดวงตา ณ ลำปาง (ธิดาเจ้าพ่อมงคลและเจ้าหญิงบุษบง ณ ลำปาง) ,อายุ ๘๖ ปี,บ้านหน้าค่าย ต.พิชัย อ.เมือง จ.ลำปาง, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ทรงส่งเสริมวงปี่พาทย์และดนตรีพื้นเมือง ล้านนา

เจ้าบุญญาภยวงษ์มานิตทรงมีวงปี่พาทย์ประจำคุ้มหลวงเพื่อใช้ในงานต่าง ๆ ภายในคุ้มหลวง ต่อมาเมื่อสิ้นยุคคุ้มหลวง พระสีหสุวรรณวิสุทธิ (สิงห์คำ จันทบุรีโส) อดีตเจ้าอาวาสวัดเชียงราย จังหวัดลำปางได้ขอทางทายาทนำมาเก็บรักษาไว้ ณ โรงเก็บชั่วคราวหลังกุฏิของท่าน ปัจจุบันพบเพียงแต่กลองติดตั้งหรือตะโพนมอญ (กลองสำหรับพ้อนผี)^{๓๒} แต่อย่างไรก็ตามทรงส่งเสริมวงปี่พาทย์ในระดับราษฎรด้วย โดยมีการส่งเสริม ๒ รูปแบบ ดังนี้

วงปี่พาทย์พื้นเมืองคุ้มเจ้าอุปราชทิพจักร ณ ลำปาง
ที่มา : วัดเชียงราย

๑ การส่งเสริมโดยตรง เจ้าบุญญาภยวงษ์มานิตทรงทำนุบำรุงวัดปงสนุกให้เป็นวัดสำคัญในยุคนั้น โดยทรงให้อัดตั้งและซื้อหาเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์และวงตกลี้น สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ของวัดปงสนุก อีกทั้งทรงจัดซื้อและถวายให้กับวัดที่ขาดแคลนในพื้นที่นครลำปาง^{๓๓}

๒ การส่งเสริมโดยทางอ้อม โดยทรงส่งเสริมประเพณีเลี้ยงและพ้อนผีบรรพบุรุษ ซึ่งแยกออกเป็นผีผดผีเม็ง และผีผดซอนเม็ง ในสมัยอดีตบ้านไหนถึงประเพณีพ้อนผีจะต้องนำความไปทูลเจ้าบุญญาภยวงษ์มานิตให้ทรงทราบ เมื่อทรงทราบแล้วจะประทานเงินส่วนนอกไปช่วยงานเสมอ ๆ หากมีโอกาสเจ้าหลวงก็จะเดินทางไปร่วมงานด้วย เช่น ผาม (ปะรำพิธี) ผีผด ตระกูลไชยชนะ บ้านหัวเวียง เป็นต้น หากไปไม่ได้ก็จะให้เจ้านายบุตรหลานเป็นตัวแทนไป เช่น เจ้าวงศ์เกษม ณ ลำปาง (บุตรเจ้าราชบุตรแก้วเมืองพรวนและเจ้าหญิงศรีนวล ณ ลำปาง) เดินทางไปร่วมงานผีผด (เจ้าฟ้าเชียงราย) ที่บ้านห้าแยกเชียงราย ณ บ้านเจ้าแม่บัวแก้ว อุบลศรี จะมีคำกล่าวในบรรดาลูกหลานว่า “จะพ้อนผีทีหนึ่งต้องบอกกล่าวเจ้าใหญ่ ๆ ในคุ้มหลวง” เมื่อ เจ้า

^{๓๒} สัมภาษณ์คุณย่าคำใส อุบลศรี (ธิดาพ่อวงศ์และเจ้าแม่บัวแก้ว อุบลศรี) ,อายุ ๙๓ ปี,บ้านอุบลศรี ต.สบตุ๋ย อ.เมือง จ. ลำปาง, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

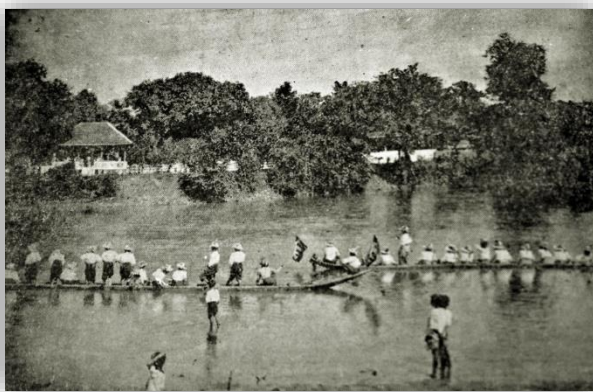
^{๓๓} เจ้าหลวงบุญญาภยวงษ์มานิตผู้มีคุณูปการต่อวงพาทย์ดนตรีพื้นบ้านเมืองเหนือ, ทัศนะ ๑๐๐ ปี โรงเรียนบุญญาภยวิทยาลัย , หน้า ๒๐๑-๒๐๓

วงศ์เกษม เดินทางมาท่านจะนั่งผ้า่ม่วง มีคนกางสัปทนสีแดงและมีตั้งนั่งข้าง ๆ ตั้งตีปูย่ามีกระโถนมีพานหมาก
เมี่ยงบุหรี เสมือนหนึ่งว่าเจ้าหลวงได้ประทับดูการพ้อน ^{๓๔}

เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตทรงโปรดให้พ้อนผี และเลี้ยงผีเป็นการภายใน บริเวณหอผีหลังหอคำ กล่าวกันว่า
ว่ามีขนาดใหญ่เท่ากับวิหารวัดสุชาดา (ยุบรวมกับวัดพระแก้วดอนเต้า) ต่อมาเมื่อรื้อหอคำแล้วได้รื้อหอผี
ออกไปด้วยทำให้เกิดการแบ่งผีไปเลี้ยงนอกคุ้มตามแต่ที่เจ้านายท่านไหนจะนำออกไป^{๓๕} อีกทั้งยังโปรดให้มีการ
พ้อนผีเมืองประจำปี ณ ช่วงพญาปลงกา หน้าวัดสุชาดา และโปรดให้สร้างศาลาขนาด ๔ ห้องให้เป็นที่ประกอบ
พิธีกรรม ทรงเอาใจใส่อุปถัมภ์ดูแล และรักษาจารีต มาตลอดชนมายุ^{๓๖}

ทรงส่งเสริมประเพณีเก่าแก่

ประเพณีที่ว่าเป็นประเพณีล่องสะเปา จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือนยี่เหนือหรือเดือนสิบสองของทางภาคกลาง
สะเปา สะเภา ก็คือเรือสำเภาซึ่งเป็นเรือสำหรับขนส่งสินค้า แต่ในความหมายแล้วเป็นเรือที่มีเสากระโดงมีใบเรือ
สำหรับบรรจุก่อรับเครื่องควาหวาน เพื่อล่อยน้ำไปภพหน้า เน้นการไปสู่สัมปรายภพซึ่งต้องผ่านห้วงวิญญูสงสาร
^{๓๗} สำหรับการจะเริ่มพิธีการล่องสะเปาต้องให้เจ้าหลวง เป็นผู้ทำพิธีก่อนในสมัยเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต เป็นเจ้า
ผู้ครองนคร นั้นทรงโปรดให้ทำเรือลักษณะคล้ายสำเภาขนาดใหญ่ติดกระดาดซี่ มีเสากระโดงเรือผูกด้วยหัวและ
ท้าย ห้อยโคมเล็กๆในสะเปา ภายในก็มีข้าวปลาอาหารทั้งควาและหวาน ทุ่นดินปั้นข่างม้าวัวควายและข้าทาส
บริวาร และเมื่อจะล่อยสะเปาทรงขลิบเกศา และทรงอธิษฐานปิดเคราะห์ และล่อยเคราะห์ แล้วจึงให้ข้าราชการ
บริวารเชิญไปล่อยในแม่น้ำวังเป็นปฐม ก่อนที่ราษฎรจะล่อยตาม ภายในคุ้มก็จะจุดผางประทีปและจุดโคม สว่าง
ไสว ^{๓๘}

การแข่งขันเรือ ในงานทอดกฐินทางน้ำของเจ้าผู้
ครองนครลำปาง เมื่อปี พ.ศ. 2450

ที่มา : ศักดิ์ รัตนชัย

^{๓๔} สัมภาษณ์,คุณย่าคำใส อุบลศรี (ธิดาพ่อวงศ์และเจ้าแม่บัวแก้ว อุบลศรี) ,อายุ ๙๓ ปี,บ้านอุบลศรี ต.สบตุ๋ย อ.เมือง จ.
ลำปาง, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

^{๓๕} สัมภาษณ์,นายบุญศรี วรรณศรี,อายุ ๘๗ ปี,บ้านท่ามะโอ ต.เวียงเหนือ อ.เมือง จ.ลำปาง,๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

^{๓๖} สมชาย นพเจริญกุล,พ่อเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต เอกบุรุษแห่งเมืองนครลำปาง, หน้า ๑๓๓

^{๓๗} ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น,ล่องสะเปา : ร่องรอยของประเพณีในอดีต,ลำปาง : เมื่อหัวหนึ่งศตวรรษ,หน้า ๑๖๔-๑๖๕

^{๓๘} ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น,ล่องสะเปา : ร่องรอยของประเพณีในอดีต,ลำปาง : เมื่อหัวหนึ่งศตวรรษ,หน้า ๑๖๘-๑๖๙

เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเครื่องราชอิสริยยศ

๕ เมษายน ๒๔๓๓

เครื่องยศ พานถมกลีบบัว กระโถนทอง คนโททอง ขณะดำรงตำแหน่ง “เจ้าราชสัมพันธ์วงศ์”

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๓๘

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎสยาม ชั้นที่ ๓ ชื่อ มัณฑนาภรณ์ พร้อมเครื่องยศ พานทองเหลือง กระโถนทอง คนโททอง ลูกประคำทอง กระบี่บังทอง ขณะดำรงตำแหน่ง “เจ้าอุปราช”

๒ มกราคม ๒๔๔๐

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎสยาม ชั้นที่ ๒ ชื่อ จุลสุภภรณ์^{๓๙} พร้อมเครื่องยศ พานทองกลม กระโถนทอง คนโททอง ลูกประคำทอง แหวนมณฑปเรือนทองคำลงยาประดับเพชร ๑ วง แหวนโกเมน ๑ วง^{๔๐} กระบี่บังทอง ๑ กระบี่ ปืนคาบศิลา ๒ กระบอก หอกขัดคอกทอง ๑ คู่ สัปทนปัสตุแดงปักทองแผ่ลวด ๑ คัน มาลาตุ้มปียอดทอง ๑ หมวก โต๊ะเท้าข้างเงินคาว ๑ โต๊ะ หวาน ๑ โต๊ะ เสื่อยศพื้นดำลายทอง ๑ เสื่อ ขณะดำรงตำแหน่ง “เจ้าบุญวาทยวงษ์มานิตฯ เจ้านครลำปาง”

ธันวาคม ๒๔๔๐ (ร.ศ.๑๑๖)

เหรียญประพาสยุโรป (เงิน)

๑๘ มกราคม ๒๔๔๒

เหรียญดุษฎีมาลา เข็มราชการแผ่นดิน^{๔๑}

๙ มกราคม ๒๔๔๓

เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้น “ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ” ^{๔๒}

๒๕ ตุลาคม ๒๔๔๔

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๒ ชื่อ จุลวราภรณ์^{๔๓}

๒๔ ธันวาคม ๒๔๔๖

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎสยาม ชั้นที่ ๑ ชื่อ มหาสุรภรณ์^{๔๔}

พุทธศักราช ๒๔๔๖

เหรียญที่พระราชทานเป็นที่ระลึก ชื่อ “เหรียญทวีธาภิเศก (ทอง)”

๕ มีนาคม ๒๔๔๙

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๑ ชื่อ มหาวราภรณ์^{๔๕}

พุทธศักราช ๒๔๕๐

เหรียญที่พระราชทานเป็นที่ระลึก ชื่อ “เหรียญรัชมงคัล (ทอง)”

^{๓๙}ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์, เล่ม ๑๔, ร.ศ.๑๑๖, หน้า ๗๐๑

^{๔๐} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานเครื่องยศ, เล่ม ๑๔, ตอน ๔๔, ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๐, หน้า ๗๕๗

^{๔๑} ราชกิจจานุเบกษา, ส่งเหรียญดุษฎีมาลาไปพระราชทาน, เล่ม ๑๖, ตอน ๔๔, ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๒, หน้า ๖๒๘

^{๔๒} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์, เล่ม ๑๗, ตอน ๔๓, ๒๐ มกราคม ๒๔๔๓, หน้า ๖๑๘

^{๔๓} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์, เล่ม ๑๘, ๑๐ พฤศจิกายน ๑๒๐, หน้า ๖๑๙

^{๔๔} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์, เล่ม ๒๐, ตอน ๔๑, ๑๐ มกราคม ๒๔๔๖, หน้า ๗๑๐

^{๔๕} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์, เล่ม ๒๓, ตอน ๕๑, ๑๗ มีนาคม ๒๔๔๙, หน้า ๑๒๙๕

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๕ ชั้นที่ ๓ (ลงยาราชาวดีสีแสด ขอบเป็นทองคำ)^{๔๖}

พุทธศักราช ๒๕๕๑

เหรียญที่พระราชทานเป็นที่ระลึก ชื่อ “เหรียญรัชมคลาภิเศก (ทอง)”

พุทธศักราช ๒๕๕๔

- เหรียญจักรพรรดิมาลา
- ๑ กันยายน ๒๕๕๔ เหรียญบรมราชาภิเศก รัชกาลที่ ๖ (ทอง)

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๖ ชั้นที่ ๒ (ลงยาราชาวดีสีดำ ขอบพวงมาลาประดับเพชร)^{๔๗}

---

^{๔๖} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์รัชกาลปัตยุบันฝ่ายหน้า, เล่ม ๒๕, ๒๙ พฤศจิกายน ๑๒๗, หน้า๑๐๑๒

^{๔๗} ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์, เล่ม ๒๘, ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕, หน้า ๑๙๕๕

สายสืบตระกูลเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต (เจ้าหนานบุญทวงศ์)

เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต ได้รับพระราชทานนามสกุล ณ ลำปาง (อักษรโรมัน: na Lampang) ซึ่งเป็นนามสกุลพระราชทาน ลำดับที่ ๑,๑๖๖ จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๗^{๔๘}

ทรงเสกสมรสกับ เจ้าเมืองขึ้น หรือ เจ้าคำเวียงขึ้น ณ ลำปาง ราชธิดาองค์เล็กในเจ้าวรญาณรังษี และแม่เจ้าท่านหนึ่ง มีราชธิดา ดังนี้

๑.เจ้าหญิงสะเปาแก้ว(เจ้าพี่) ณ ลำปาง

สมรสกับ เจ้าอุปราชทิพจักร ณ ลำปาง (อนุชาเจ้าบิดา)

๒. เจ้าหญิงศรีนวล ณ ลำปาง

สมรสกับ เจ้าพ่อหอม (ราชโอรสเจ้าหลวงนันทไชยชวลิต)

สมรสกับ เจ้าราชบุตรแก้วเมืองพรวน (ราชบุตรของเจ้าราชบุตรดวงคำและแม่เจ้าคำเกี้ยว)

๓.เจ้าหญิงฝนท่าแก้ว ณ ลำปาง

สมรสกับหลวงราชนารถักดี (เจ้าน้อยบุญหลง มณีวงศ์)^{๔๙}

สมรสกับเจ้าไชยสงคราม (เจ้าน้อยเปี้ย ณ ลำปาง : บุตรเจ้าพ่อหนานอภิวังศ์และเจ้าหญิงอุษา ณ ลำปาง)

๔.เจ้าหญิงดาวบิน ณ ลำปาง

สมรสกับ เจ้าคำลือ ณ ลำปาง (บุตรเจ้าแม่จันทร์หอม(ภคินีเจ้าบิดา))

๕.เจ้าหญิงอัม ณ ลำปาง (คุณนายไกรเทพสงคราม)

สมรสกับพันตรี หลวงไกรเทพสงคราม หรือ พันตรี พระจำเรียมพลรบ (แถม จารุจินดา บุตรของพลโท พลเรือตรีพระยาเทพอรชุน (แจก จารุจินดา) และคุณหญิงสาย))

สมรสกับนายแพทย์ประมวล พรหมณพันธ์

^{๔๘} ราชกิจจานุเบกษา, ประกาศพระราชทานนามสกุล ครั้งที่ ๑๔ (ลำดับที่ ๑๑๕๖ ถึงลำดับที่ ๑๑๘๒), เล่ม ๓๑ วันที่ ๕ เมษายน ๒๔๕๗ หน้า ๑๐

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายภูเดช แสนสา อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ , ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เจ้าหญิงศรีนวล ณ ลำปาง

เจ้าหญิงอัม พราหมณพันธ์

เจ้าหญิงอำภร มณีอรุณ

เจ้าหญิงบัวจอม ฅ ลำปาง

เจ้าบุญสารเสวตร์ ณ ลำปาง

เจ้าบุญส่ง ณ ลำปาง ต.จ.ว.

เจ้าบุญวาทย่างฆมาanitทรงเสกสมรสใหม่

๑. นางสาวบุญหลง กาวิน ต่อมาคือ หม่อมวาทย

๑.๑ เจ้าหญิงบุษบา ณ ลำพูน สมรส กับเจ้าตรุณดาราร (เจ้าดาวซ้อน) ณ ลำพูน

๒. หม่อมจิ้น

๒.๑ เจ้าหญิงบัวจอม รัตนคำม

๓. หม่อมซ้อย

๓.๑ เจ้าหญิงเนียม ณ ลำปาง

๔. หม่อมน้อย

๔.๑ เจ้าหญิงอำกร ณ ลำปาง สมรสกับ เจ้าเชษฐ รมณีอรุณ

๕. หม่อมบัวใบ

๕.๑ เจ้าหญิงบุหงา พิณจระวะ^{๕๐}

๖. นางสาวเล็ก สุรินทรามนต์ ต่อมาคือ หม่อมเล็ก

๖.๑ เจ้าหญิงบุษมาลี ณ ลำปาง (ถึงแก่กรรมในวัยเยาว์)

๖.๒ เจ้าหญิงบุษบง ณ ลำปาง + เจ้ามงคล ณ ลำปาง (บุตรเจ้าหญิงศรีนวลและเจ้าราชบุตรแก้วเมืองพรวน)^{๕๑}

๗. เจ้าแม่ลำเจียก ขงรักษ์

๗.๑ เจ้าบุญส่ง ณ ลำปาง ต.จ.ว.

๘. หม่อมเมฆ

๘.๑ เจ้าบุญสารเสวต ณ ลำปาง

๙. หม่อมยี่โถ

๙.๑ เจ้าหญิงจันทร์หอม (หรือเจ้าบุญถนอม ณ ลำปาง)

๑๐. หม่อมจอน

๑๑. หม่อมฝัน

๑๒. หม่อมชื่น

๑๒.๑ เจ้าแดง (ถึงแก่กรรมในวัยเยาว์)^{๕๒ ๕๓ ๕๔}

^{๕๐} อนุสรณ์ คุณครูสุทธาน พิณจระวะ อายุ ๕๘ ปี ผู้จัดการโรงเรียนพิณวิทยา ฌาปนกิจศพ ณ ฌาปนสถานไตรลักษณ์ ประตูม้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง วันเสาร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๑๖

^{๕๑} สัมภาษณ์ เจ้าแม่ดวงตา ณ ลำปาง (ธิดาเจ้าหญิงบุษบงและเจ้ามงคล ณ ลำปาง), ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

^{๕๒} กรกช อินทร์พรหม, หนังสือบัญชีลำดับตระกูล ณ ลำปาง, ๒๕๕๖, หน้า ๑๘-๒๑

^{๕๓} มงคล ภูณี, ไทยยวน คนเมือง แห่งลุ่มน้ำวัง, ๒๕๕๕, หน้า ๑๘๗-๑๘๘

^{๕๔} หนังสือที่ระลึกงานทำบุญครบรอบ ๑๐๐ วัน เจ้าบุญศรี สุคำวัง ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตอนสายสัมพันธ์ตระกูล ณ ลำปาง